

	Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка Навчально-науковий інститут української філології та журналістики Кафедра журналістики Силабус навчальної дисципліни «AI Governance: етичні, правові та соціальні аспекти штучного інтелекту»
---	---

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	AI Governance: етичні, правові та соціальні аспекти штучного інтелекту Мова викладання – українська.
Викладачі	Почапська Оксана Іванівна , кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри журналістики
Профайл викладачів	https://journkaf.kpnu.edu.ua/pochapska-oksana-ivanivna/
E-mail	pochapska.oksana@kpnu.edu.ua
Сторінка в MOODLE	
Консультації	О.І. Почапська – середа з 15.00 до 16.00, п'ятниця з 15.00 до 16.00 (Zoom, Google Meet, Moodle (BigBlueButton)) – вибір платформи для консультації залежить від технічних можливостей здобувача освіти і здійснюється за попередньою домовленістю

2. Анотація до курсу

Курс «**AI Governance: етичні, правові та соціальні аспекти штучного інтелекту**» ознайомить студентів із сучасними інструментами штучного інтелекту (генеративний AI, мовні моделі, інструменти для обробки даних, медіа та автоматизації), а також формує компетентності відповідального та етичного використання AI у навчанні, роботі та дослідницькій діяльності. Особливий акцент — на питаннях приватності, академічної доброчесності, авторських прав, прозорості алгоритмів та людського контролю..

3. Мета і завдання курсу

Метою курсу є формування у студентів цілісного розуміння сучасних інструментів штучного інтелекту, їх можливостей, ризиків і меж застосування в академічній, професійній та суспільній діяльності. Курс спрямований на розвиток критичного мислення щодо алгоритмічних рішень, уміння оцінювати їх достовірність, потенційні упередження та етичні наслідки. Особлива увага приділяється відповідальному й безпечному використанню AI-технологій у навчанні, дослідженнях, комунікації й створенні цифрового контенту, а також інтеграції етичних принципів у практичну роботу з інструментами генеративного та аналітичного штучного інтелекту..

Основні завдання:

Навчити студентів:

- **раціонально та відповідально використовувати інструменти AI** для навчання, досліджень і професійної діяльності;
- **розуміти ризики та обмеження алгоритмічних систем**, включно з питаннями приватності, безпеки, упередженості та надійності;
- **застосовувати етичні стандарти та принципи відповідального AI** у практичних ситуаціях, дотримуючись академічної доброчесності та глобальних етичних рекомендацій.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування 2 положень і

методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, із застосуванням технологій дистанційного навчання) із застосуванням об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеоконференцій (Google Meet, Zoom, BigBlueButton).

5. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Журналістика, спеціальність 061 Журналістика
Рік навчання / рік вивчення	2026/2027
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Самостійна та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	залік

6. Пререквізити і кореквізити курсу

Дисципліни-пререквізити: Дисципліна є вибірковою і ґрунтується на базових знаннях із історії, комунікативістики, політології та соціології.

7. Технічне й програмне забезпечення, обладнання

Вивчення курсу потребує використання загальновикористовуваних програм і операційних систем. Разом з тим, коли виникають умови виключно дистанційної форми навчання, для вивчення курсу потрібні ноутбук / ПК / мобільний пристрій (телефон / планшет) із підключенням до мережі Інтернет, а також встановленими плагінами програм Zoom / Google Meet для:

- Можливості проведення спільних зустрічей під час лекційних і практичних занять;
- Виконання домашніх завдань
- Виконання самостійної й індивідуальної роботи
- Виконання контрольних робіт
- Проведення систематичних консультацій

8. Політика курсу

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідуватимуть лекційні та практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій від студентів очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<http://kpmu.edu.ua/pravyla-vnutrishnoho-rozporyadku/>) та етичних норм поведінки.

Очікується, що студенти дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов’язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі вищої освіти вчасно (не пізніше ніж за тиждень до завершення семестру) відпрацьовуватимуть усі пропущені заняття. Відпрацювання лекційного заняття передбачає врахування студентом рівня знань із питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань.

Очікується, що студенти не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://drive.google.com/file/d/1UXqhkTdz-TJoPFKFueSsc5v25FlqVAIW/view>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1Wi2EaD27TABQU_0BgslxnZWQK77HEWkh/view).

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента та фактів списування є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Для пошуку рекомендованої літератури студенти можуть послуговуватися бібліотекою університету, кафедри української мови та інтернетними ресурсами. Студенти заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікація з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час проведення лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що студенти будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу.

Викладачі щотижня проводять консультації з дисципліни, зокрема онлайн.

9. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	разом	зокрема

		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	індивідуальна	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 1.</i> Вступ до ШІ: базові поняття: AI, ML, LLM, генеративний AI; історія та етапи розвитку; архітектури моделей (на рівні розуміння для користувача)	7	2			2	3
<i>Тема 2.</i> Огляд інструментів AI для освіти, медіа та комунікацій. РОБОТА З CHATGPT/CLAUDE/GEMINI	9	2	2		2	3
<i>Тема 3.</i> Алгоритмічні обмеження: маніпуляції, упередження, токсичність. Перевірка фактів і виявлення маніпуляцій	9	2	2		2	3
<i>Тема 4.</i> Авторське право, інтелектуальна власність і генерований контент. Створення текстового контенту AI-інструментами	9	2	2		2	3
<i>Тема 5.</i> Етика використання AI у роботі журналіста й комунікаційника Генерація зображень: Midjourney, DALL·E, Canva AI. Генерація відео: RunwayML, Pika, HeyGen	11	2	4		2	3
<i>Тема 6.</i> AI у дослідженнях: можливості й ризики. Аналіз даних і дослідження з AI	9	2	2		2	3
<i>Тема 7.</i> Медіаграмотність 2.0: контент, створений AI. Detection: інструменти для перевірки зображень та відео	9	2	2		2	3
<i>Тема 8.</i> Принципи відповідального AI (Responsible AI). Створення етичного AI-гайду для професії	9	2	2		2	3
<i>Тема 9.</i> AI в організаційних комунікаціях і маркетингу	7	2			2	3
<i>Тема 10.</i> Майбутнє AI та сценарії розвитку Створення власного AI-проєкту	11	2	4		2	3
Підготовка до МКР	20		-	-	10	10
Разом годин	120	20	20	-	30	50

10. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція (лекція-презентація, проблемна лекція, лекція-бесіда, лекція-дискусія та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, інструктаж (вступний, поточний, індивідуальний), робота за підручниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, спостереження, робота за таблицями, аудіодемонстрація, створення й демонстрування презентацій, вправи й завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні та ін.), мінідослідження проблем зі стилістики української мови, рецензування / анотації наукових статей, аналіз мовленнєвих ситуацій, симуляції та ін.

Форми поточного оцінювання: *під час практичних занять* (опитування (індивідуальне, фронтальне, уцільнене, вибіркве), взаємоопитування, перевірка виконаних усних і письмових вправ та завдань, зокрема тестових, написання есе, підготовка презентацій, стилістичне редагування, конструювання й реконструювання текстів, самоаналіз / самоперевірка письмових

робіт та ін.), *контроль за самостійною роботою* (опитування / тестування з використанням модульного об’єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle, перевірка проєктів та ін.).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (Написання матеріалу за проведеною прес-конференцією).

Форма підсумкового контролю: екзамен (усна/письмова відповідь, зокрема із використанням модульного об’єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle).

11. Система оцінювання та вимоги

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Сума
			100 балів
Поточний контроль	Самостійна робота / ІНДЗ	МКР	
35 балів	30 балів	35 балів	

Поточний контроль (35 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях – 12 (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view).

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів. Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12- бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов’язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач володіє матеріалом на мінімальному рівні: знає окремі терміни, пов’язані з ІІІ (AI, алгоритм, модель, дата-сет), але не розуміє зв’язків між ними. Відповідає переважно «так/ні». Демонструє нерозуміння ризиків та етичних аспектів. Порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач частково розуміє мету навчальної діяльності, може відтворити фрагментарні знання про інструменти AI чи правила їхнього використання, але потребує постійної допомоги викладача. Намагається знайти відповідь у джерелах, однак не орієнтується в матеріалі. Можливі порушення академічної доброчесності.
	3	Здобувач намагається аналізувати прості ситуації застосування AI, має елементарні уявлення про етичні ризики, але робить це лише за зразком. Може виконати прості завдання за готовим алгоритмом (наприклад, оцінити, чи є використання AI порушенням доброчесності). Можливі порушення принципів академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач володіє початковими знаннями про інструменти AI та етичні правила їх застосування. Може виконувати завдання за зразком, але самостійне опрацювання матеріалу викликає труднощі. Загалом дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач розуміє суть дисципліни, може дати визначення ключових понять (AI model,

		bias, dataset, transparency тощо) з окремими помилками. Виконує прості практичні вправи за алгоритмом. Вміє знаходити інформацію у відкритих джерелах. Переважно дотримується доброчесності.
	6	Здобувач розуміє основні положення курсу, може провести поверхневий аналіз кейсів (наприклад, оцінити ризики використання ChatGPT у журналістиці чи освіті). Самостійно відтворює більшу частину матеріалу. Уміє застосовувати AI-інструменти у стандартних задачах, використовуючи рекомендовані методи. Дотримується принципів доброчесності.
Достатній (алгоритмічно-лісвий)	7	Здобувач правильно та логічно відтворює матеріал, пояснює базові етичні принципи (fairness, accountability, transparency), встановлює причинно-наслідкові зв'язки. Може оцінити ризики використання конкретного AI-інструмента у типовій ситуації. Самостійно користується джерелами й наводить приклади.
	8	Здобувач має досить повні знання, впевнено застосовує матеріал у стандартних ситуаціях. Уміє аналізувати AI-кейс (наприклад, використання моделі для автоматизованого прийняття рішень), формує логічні висновки. Може підготувати невеликий проєкт або аналітичну записку. Дотримується доброчесності.
	9	Здобувач вільно володіє матеріалом, уміє порівнювати різні AI-інструменти і застосовувати знання у змінених умовах. Аналізує ризики, виявляє етичні порушення, застосовує аргументацію з посиланням на стандарти (OECD, UNESCO, EU AI Act). Виконує творчі завдання. Дотримується доброчесності.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач має глибокі знання у сфері AI, може застосовувати їх у нестандартних ситуаціях. Визначає етичні проблеми, аналізує політики та ризики застосування AI. Вміє перевіряти інформацію, оцінювати алгоритмічні упередження та ризики. Виконує творчі завдання.
	11	Здобувач володіє узагальненими знаннями, аргументовано застосовує їх у складних ситуаціях. Уміє працювати з відкритими даними, базами моделей, інструментами перевірки достовірності. Самостійно визначає програму роботи, продукує аналітичні матеріали високої якості. Дотримується доброчесності.
	12	Здобувач має системні та глибокі знання про ШІ, демонструє високий рівень творчості та дослідницьких навичок. Вміє моделювати складні етичні ситуації, прогнозувати наслідки застосування AI, розробляє оригінальні рішення. Використовує різноманітні джерела й методи. Абсолютно дотримується принципів академічної доброчесності.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непередготовленістю або недостатньою підготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)» (<https://cutt.ly/mL Tb6am>).

Самостійна робота (30балів)

Самостійна робота здобувача вищої освіти із дисципліни «Маркетинг в соціальних мережах (СММ)» полягає у створенні і просуванні власної сторінки в соціальній мережі (будь-якій із відомих сьогодні)

При оцінці самостійної роботи враховуються такі критерії:

- Стратегія (0-7 балів)
- Обґрунтованість (0-7)
- Залученість аудиторії (0-7)
- Результативність (0-9)

Максимальна оцінка – 30 балів.

Самостійна робота 30 балів	«задовільно»	15-20 балів
	«добре»	21-28 балів
	«відмінно»	29-30 балів

Модульна контрольна робота (20 балів)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

МКР 20 балів	«задовільно»	18-26 балів
	«добре»	37-32 балів
	«відмінно»	33-35 балів

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з директором навчально-наукового інституту української філології та журналістики та з дозволу ректора університету.

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до них.

12. Список рекомендованої літератури

Основні книги (англійською):

1. Kate Crawford. *Atlas of AI* (2021) — Yale University Press
2. Cathy O’Neil. *Weapons of Math Destruction* (2016) — Crown
3. Safiya Umoja Noble. *Algorithms of Oppression* (2018) — NYU Press
4. Shoshana Zuboff. *The Age of Surveillance Capitalism* (2019) — PublicAffairs
5. Frank Pasquale. *The Black Box Society* (2015) — Harvard University Press
6. Ruha Benjamin. *Race After Technology* (2019) — Polity
7. Virginia Eubanks. *Automating Inequality* (2018) — St. Martin’s Press

Європейські та міжнародні документи (офіційні):

8. EU AI Act (2024) — <https://eur-lex.europa.eu>
9. UNESCO Recommendation on the Ethics of AI (2021) — <https://unesdoc.unesco.org>
10. OECD AI Principles (2019) — <https://oecd.ai>

Корисні ресурси українською:

11. Оксана Мороз. *Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців* (2021)
12. Роман Головенко. *Право на приватність у цифрову епоху* (ЦЕДЕМ, 2020)
13. Аналітика Центру демократії та верховенства права (CEDEM) — cee-dem.org